

Dosztojevszkij regényíró művészete

AZ EMBER TETŰ?

Javasolt feldolgozási idő: 2 óra 15 perc

1. feladat

Végezz kutatómunkát! Gyűjtsd ki teljes nevükön Dosztojevszkij Bűn és bűnhődés című regényéből azokat a szereplőket, akiknek „beszélő neve” van! Írd melléjük, milyen szerepet játszanak a műben, és hogy mit jelent magyarul a nevük!

A beszélő nevek, mint tudod, jellemzik a hősöket. A név jelentéséből következtetni lehet a jellemükre. Értelmezd ebből a szempontból a nevek jelentését!

Például:

Rogyion Romanovics Raszkolnyikov – egyetemista.

Beszélő név: a 'raszkolnyik' óhitűt, szakadárt jelent.

Értelmezés: Raszkolnyikov azzal, hogy embert ölt, elszakította magát az emberiségtől.

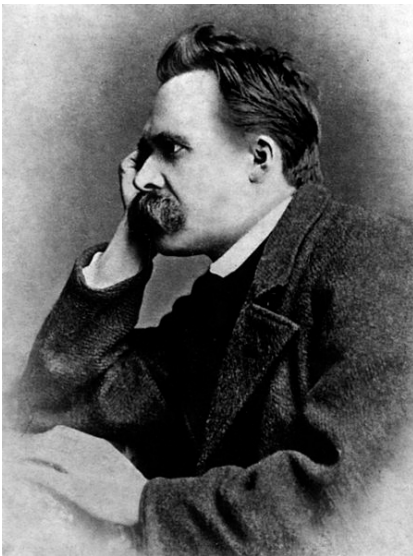
A series of horizontal lines providing a writing area for the exercise.

2. feladat

Friedrich Nietzsche¹ (1844–1900) német filozófus Dosztojevszkij kortársa volt. Nietzsche és Dosztojevszkij gondolkodása között nagyon sok a hasonlóság, erre már a kortársak is felfigyeltek. Nietzsche legismertebb műve az *Így szólott Zarathustra*². E szépirodalminak is tekinthető szövegben Zarathustra prédikációit olvashatjuk.

Olvasd el Nietzsche művéből az alábbi részletet! Miben hasonlít a „sápadt vétkes” Dosztojevszkij hőiséhez, Raszkolnyikovhoz? Miben különbözik tőle? Próbálj 3–4 hasonlóságot és egy különbséget találni!

Friedrich Nietzsche

A sápadt vétkesről

Nem akartok ölni, ti bírák és áldozók, míg fejet nem hajtott az állat? Íme, a sápadt vétkes fejet hajtott immár: tekintetéből a hatalmas megvetés beszél.

„Olyasvalami az Énem, aminek fölébe kell kerekedni: Énem az ember hatalmas megvetése”: erről beszél tekintete.

Legmagasztosabb pillanata volt, midőn maga ítélte meg önmagát: ne engedjétek hát emelkedettségéből ismét lealacsonyodni!

Nincs annak megváltás, aki így szenved magamagától, hacsak nem a gyors halál.

Ölésetek, ti bírák, részvét, és ne bosszú legyen. És hogyha öltök, azon legyetek, hogy magát az életet igazoljátok általa.

Nem elég megbékélnetek azzal, akit megöltök. Az embert fölülmúló ember szeretete legyen szomorúságotok: csakis így igazolhatjátok további életeteket!

¹ Friedrich Nietzsche (1844–1900): Német filozófus. Legfontosabb tanítása az „Übermensch” („az embert fölülmúló ember”), a „minden érték átértékelésének”, „a hatalom akarásának”, a „nihilizmusnak” és „az örök visszatérésnek” a gondolata. Legnépszerűbb műve az *Így szólott Zarathustra* (*Also sprach Zarathustra*, 1883–1885).

² Zarathustra: Vitatott létezésű történelmi személy, pap és próféta. A perzsa vallás, a zoroasztrizmus megalapítója. Nevéhez kötik a párszi vallás követőjének szent könyvét, a *Zend-Avestát*. Friedrich Nietzsche őt tekintette az első vallásalapítónak. Nietzsche *Így szólott Zarathustra* című könyvében szerepelteti, a késő modern világ prófétájaként.

Úgy nevezzétek: „ellenség”, ne úgy, hogy „gonosztevő”; mondjátok azt: „beteg”, ne azt, hogy „semmirekellő”; mondjátok „balgát” „bűnös” helyett.

Te pedig, vörös bíró, hogyha hangosan kimondanád mindazt, amit gondolatban megtettél immár: mindenki így kiáltana: „Vesszen az ocsmány féreg!”

De más a gondolat, és más a tett, és megint más képe a tettnek. Az alap kereke nem forog közöttük.

E sápadtat egy kép sápasztotta el. Tettével egyívású volt, mikor megtette azt: de nem viselte el képét, midőn megtéte.

Egyetlen tett tetteseként látta magát egyre csak. Én örületnek mondom ezt: lényeggé változott szemében a kivétel.

A kimért kör megbabonázza a tyúkot; a maga által mért csapás szegény eszét babonázta meg – úgy hívom ezt, hogy tett *utáni* örület.

Halljátok szavam, ti, bírák! Van másik örület is, és pedig a tett előtt. Bizony mondom, nem hatoltatok e lélek mélyére még!

A vörös bíró így beszél: „Miért is gyilkolt vajon ez a bűnös? Rabolni akart.” Én pedig azt mondom néktek: vért, nem zsákmányt akart a lelke: a kés gyönyörére szomjazott!

Szegény esze azonban nem értette ezt az örületet, és győzködni kezdte. „Mit számít a vér! – szólott –; nem akarsz legalább rabolni is valamit? Vagy bosszút állni?”

Ez pedig hallgatta szegény eszét: ólomsúlyként nyomta beszéde – rabolt is hát, amidőn gyilkolt. Nem akarta, hogy szégyellnie kelljen örületét.

Most pedig ólomsúlyként nyomja a vétke, szegény esze pedig újra csak merev, béna és nehéz.

Ha legalább megcsóválhatná fejét, máris lehullna róla a teher: de ki tudná megcsóválni e fejét?

Mi ez az ember? Betegségek falkája, melyek a szellem által kiragadoznak a világba: ott akarnak zsákmányt ejteni.

Mi ez az ember? Mérges kígyók tekergőző csomója, melyek nem lelik nyugtukat egymás közelében – elindulnak hát, hogy egyenként ejtsenek zsákmányt a világban.

Nézzétek e szegény testet! Szenvedését és vágyait értelmezte ez a szegény lélek – az ölés gyönyörének értelmezte, és sóvárgásnak a kés okozta kéjre.

Aki most megbetegszik, azt a gonosz szállja meg, a mostani gonosz: kint akar okozni azzal, ami kínozza őt.

Egykor a kételkedést mondották gonosznak, és az Önmaga iránti akaratot. A betegből eretnek meg boszorkány lett akkor: eretnekként meg boszorkányként kínlódott, és úgy akart kínt okozni.

Ti azonban bezárjátok fületeket: azt mondjátok, megszenvednék a jóságaitok. De bánom is én a ti jóságaitokat!

Utálattal tölt el sok jóságotok, és bizony mondom: nem az, ami gonosz bennünk. Azt kívánom, bárcsak elragadná őket az örület, mely romlást hozna rájuk, akár e sápadt vétkesre!

Bizony azt kívánom, bárcsak igazság vagy hűség vagy méltányosság volna a neve örületüknek: ám az ő erényeik csak arra valók, hogy nyomorult életük hosszú és lakályos legyen.

Korlát vagyok a folyam mellett: kapaszkodjon belém, aki tud! De a mankótok nem vagyok. –

Így szólott Zarathustra.

(Részlet Friedrich Nietzsche *Így szólott Zarathustra* című művéből. Kurdi Imre fordítása.)

Lined writing area consisting of multiple horizontal lines.

3. feladat

Legyél te is pozitívista tudós! Olvasd el Dosztojevszkij életrajzát, majd gyűjtsd ki belőle vázlatpontokba szedve a legfontosabb életrajzi tényeket (adatokat)!

A művekre és a művek keletkezésére vonatkozó adatok nem kellenek.

Forrás:

[Wikipédia, Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij](#)

Ajánlott forrás:

[Mindennapi Pszichológia, A „szent beteg”](#)

A series of horizontal lines for writing, consisting of 23 lines spaced evenly down the page.

4. feladat

Razumihin, Raszkolnyikov barátja a regény egyik helyén a főhős törekvését is jellemezve ezt mondja: „addig hazudunk, amíg igazsághoz nem jutunk”.

Igazolható-e ez a tétel szerinted a mindennapok világában?

Írj rövid, 10–15 mondatos érvelő fogalmazást Razumihin tételét szem előtt tartva! (Nem árt, ha a fogalmazásod előtt vázlatot készítesz!) Segítségül a tétel szövegösszefüggését megadjuk a regényből vett idézettel.

Razumihin, aki szerelmes Raszkolnyikov hűgába, Dunyába, ebben a szövegrészletben Dunya vőlegényéről, az általa jellemtelennek tartott Luzsinról beszél Dunyának és az édesanyjának. A tételt és Razumihin ehhez kapcsolódó érvét vastag betűkkel kiemelttem a szövegben.

„– Igaz, megfeledkeztem magamról, restellem – kapott észbe Razumihin. – De... de... mégse haragudhatnak rám, mert őszintén mondom, és nem azért, mert... hm! az aljasság volna... szóval, nem azért, mert kegyedet... Nem, hagyjuk... hagyjuk ezt, nem mondom ki, nem merem... De mind a hárman éreztük, mihelyt belépett az az ember, hogy nem közénk való. Nem azért, mert a borbélynál göndörítette a haját, nem is azért, mert úgy sietett fitogtatni az eszét. Hanem mert méregkeverő és spekuláns, szatócs és pojáca. Okos embernek tartja? Dehogyan okos! Ostoba tökfilkó. Hát való az ilyen magához?... Ó, Istenem! Látják, hölgyeim. – Már a Bakalejev házban voltak, a lépcsőn mentek felfelé. Razumihin hirtelen megállt. – Azok odaát nálam mind részegek, de azért jóra való emberek, és ha hazudnak is... elvégre én is hazudok... **addig hazudunk, amíg igazsághoz nem jutunk. Mert mi tiszta emberek vagyunk.**

Pjotr Petrovics ellenben nem tiszta ember. Őket is szidtam, gyaláztam, igaz, de őket azért becsülöm, mindnyájukat... Zamjotovot nem becsülöm ugyan, de szeretem, mert még kölyökkutya. És ezt a nagy marha Zoszimovot is becsülöm, mert tisztességes, és érti a dolgát... De ebből elég. Mindent kimondtam, és maguk mindent megbocsátottak. Ugye, megbocsátottak?

No, gyerünk fel. Ismerem ezt a folyosót, jártam már itt... A hármasszobában volt a botrány... Melyik a szobájuk? A nyolcas? Hát csak zárkózzanak be jól éjszakára, és ne eresszenek be senkit. Negyedóra múlva itt vagyok a hírrel, aztán még egy félóra, és hozom Zoszimovot, meglátják! Viszontlátásra, rohanok!”

(Részlet a regényből)

A series of 22 horizontal lines for writing, spanning the width of the page.
